

De minister-president stelt na een korte bespreking van dit punt voor minister Luns in een telegram van deze kwestie op de hoogte te stellen in verband met de mogelijkheid, dat hij dr. Pos en de heer Pengel nog persoonlijk spreekt. Minister Biesheuvel is van oordeel, dat bij een bespreking van deze moeilijkheid ook nagegaan moet worden of dr. Pos een andere post dan Havanna zou kunnen krijgen. De raad verklaart zich hiermede akkoord.

Minister Biesheuvel zal via de wnd. gouverneur het standpunt van de Nederlandse regering weergeven. Voorts zal hij in een brief herhalen, dat hij bereid is ter bespreking van dit onderwerp naar Suriname te komen.

2. Buitenlands beleid

a. De houding van de Franse regering

Minister Scholten stelt naar aanleiding van een korte bespreking in de rijksministerraad de vraag of iets meer bekend is over het ultimatum van president De Gaulle inzake de gemeenschappelijke graanprijs. De minister-president deelt mede, dat van Franse zijde na terugkeer van president De Gaulle uit Zuid-Amerika is verklaard, dat men niet meer aan het werk van de EEG zal deelnemen, als de EEG-raad niet half december een beslissing over de gemeenschappelijke graanprijs neemt. In deze verklaring zit ook het element, dat de Fransen de verantwoordelijkheid voor een mislukking van de Kennedy-ronde op de Duitse Bondsregering wil leggen; zij zeggen, dat zij ten aanzien van de Kennedy-ronde geen standpunt kunnen innemen, als de EEG het over het landbouwbeleid niet eens is. Spreker heeft voorts het idee, dat president De Gaulle zich nog verder van de NAVO zal distantiëren, als tot vorming van de MLF wordt overgegaan. Het is bekend, dat bondskanselier Erhard een dezer dagen een stuk zal rondzenden, dat niet alleen handelt over een Europese politieke unie, maar ook over andere punten van de EEG. Hierin wordt echter niet op de vaststelling van de gemeenschappelijke graanprijs ingegaan. Weliswaar wil de Duitse regering zoeken naar een bepaalde formule hiervoor om met de Kennedy-ronde verder te kunnen, maar dit betekent niet, dat de Franse regering dit accepteert.

2 p. De kwestie van de MLF (Zie notulen m.r. 23 oktober 1964, punt 2 d)

Minister Witteveen zou graag de kwestie van de MLF ter tafel hebben. Hij heeft het gevoel, dat een beslissing hierover sneller voor de deur staat dan aanvankelijk werd verwacht. Spreker heeft over de MLF zorgen, in het bijzonder

voor wat.....

voor wat betreft de financiële kant. Uit de telegrammen krijgt hij de indruk, dat minister Luns bij zijn besprekingen meer de richting uitgaat, dat Nederland wel aan de MLF zal meedoen. Zelf komt spreker er verder vanaf te staan, niet alleen door de financiële bezwaren, maar ook door de te verwachten splitsing in de NAVO. Hij heeft gelezen, dat de Franse regering voornemens zou zijn in de NAVO haar veto tegen de vorming van de MLF uit te spreken. Als dit zo is, vraagt spreker zich af of de politieke betekenis van de vorming van de MLF wel zo groot is.

De minister-president heeft niet de indruk, dat minister Luns in zijn besprekingen met Saragat in Rome en met Rusk in Washington bindingen met betrekking tot de MLF heeft gelegd. Minister Witteveen heeft niet over bindingen gesproken. De minister-president meent, dat minister Luns ook terzake niet verder is gegaan dan in de ministerraad is afgesproken. De Italiaanse minister Saragat was van oordeel, dat Italië wel zou deelnemen aan de MLF, als Engeland eraan zou meedoen. Spreker deelt met minister Witteveen het gevoel, dat een nieuwe politieke analyse van de MLF met de pro's en contra's nodig is. Bij het bezoek, dat minister Luns en spreker aan Bonn hebben gebracht, bleek de vorming van de MLF voor de interne Duitse politiek van grote betekenis, maar thans is in de CDU een godsvrede gesloten met het oog op de verkiezingen van de Bondsdag die het volgende jaar zullen worden gehouden. Het is ook een vraag of de MLF tot integratie of tot desintegratie leidt, waarbij spreker denkt aan Scandinavië en Frankrijk. Het afhouden van de Bondsrepubliek van vervaardiging van een eigen atoomwapen is een overweging van negatieve aard, waarbij het ook de vraag is of men met deelneming aan de MLF de stromingen in de Bondsrepubliek, die naar een eigen atoomwapen streven, kan afdammen. Minister Witteveen merkt op, dat de Russische regering de MLF niet ziet als een vorm van non-proliferatie. De minister-president meent, dat dit geen doorslaggevend argument behoeft te zijn, maar er zijn verschillende andere argumenten, die nieuwe overweging wenselijk doen zijn.

Minister Scholten meent ook, dat dit nodig is, als de regering de ontwikkeling van deze dingen niet over zich heen wil laten komen. De regering zal in deze problemen een duidelijk beleid moeten voeren. Het gaat er in belangrijke mate om of de regering overeenkomstig de wil van president De Gaulle handelt of dat zij dit niet doet. Minister Bot is het met deze probleemstelling eens; dit is het ook wat hij tegen het betoog van minister Witteveen heeft. Minister Scholten meent ook, dat het gaat om de gehele Franse lijn. Hij heeft behoefte om dat in een volgende vergadering van de ministerraad te bespreken; daar zal men dan rustig de tijd voor moeten nemen.

Minister De Jong deelt wel de zorg van de minister-president en minister Witteveen, maar meent niet, dat dit probleem thans dringender is geworden. Uit de telegrammen leest hij, dat minister Luns niet verder is gegaan dan in de

ministerraad, maar ook dat deze zaken niet meer zo dringend zijn, dat snel een beslissing zou moeten worden genomen. Ook de Amerikanen spreken thans over februari of maart en niet meer over een beslissing in 1964. Defensie is met Buitenlandse Zaken aan een symposion bezig om alle kanten van dit probleem te weten te komen. Wat de Fransen betreft merkt spreker op, dat deze niet in het idee van een MLF hebben geloofd; zij hebben dit geridiculiseerd en gebagatelliseerd, maar zij beseffen nu, dat de Amerikaanse regering de totstandkoming zal doordrukken. Minister Tokopeus vraagt of de ministers in de raad een neerslag van het symposion in een schriftuur tegevoet kunnen zien.

De minister-president acht een bespreking van dit probleem in tegenwoordigheid van minister Luns nodig; dit is ook van meer betekenis, nu minister Luns informatie van de betrokken landen uit de eerste hand heeft, vooral omdat het een snel evoluerende zaak betreft. Minister Witteveen acht eveneens een bespreking in de ministerraad wenselijk. Hij heeft de indruk, dat de Nederlandse vertegenwoordigers bij de besprekingen over de MLF zich zeer positief tegenover de MLF opstellen. Minister De Jong had ook de indruk, dat de Nederlandse vertegenwoordigers in Parijs wat hard liepen; het is daarom van belang, dat de Nederlandse ambassadeur bij de NAVO, dr. Boon, ook aan het symposion deelneemt.

Staatssecretaris De Block deelt mede, dat minister Luns de Amerikaanse minister Rusk na de ambassadeursconferentie voor een tweede bespreking zal ontmoeten. In het eerste gesprek is vooral ook over de zelfstandigheid van de Europese verdediging gesproken. De Amerikaanse regering is geïrriteerd over de Franse uitlatingen, dat zij de verdediging wel zelf zullen doen, maar dit kan dan alleen onder de paraplu van de Amerikaanse defensieve kracht. De Amerikaanse vertegenwoordigers zeiden, dat zij over de verdediging van het Westen progressieve ideeën hebben, maar dat zij zolang de Franse president deze houding aanneemt hun ideeën niet naar voren brengen.

De minister-president stelt voor deze discussies in een volgende vergadering verder te voeren aan de hand van een nota die hiervoor wordt voorbereid.

2 c. De ontwikkeling van de EEG en de Kennedy-onderhandelingen
(Zie notulen m.r. 16 oktober 1964, punt 2 c)

Minister Biesheuvel merkt op, dat is afgesproken hoe de voorbereiding zal zijn van de problemen die in de EEG-raad aan de orde komen. Hij is erover bezorgd, dat de Franse president zich vastmanoeuvreert en ook de Duitse Bondsregering vast komt te zitten. Spreker meent, dat dit probleem in de ministerraad bekeken moet worden. Zijn standpunt is, dat men van Nederland uit moet proberen een steen bij te dragen aan de voortzetting van de EEG. In Brussel is men thans in een